

PSY101 UVEDENÍ DO PSYCHOLOGIE

Katedra psychologie
Fakulta sociálních studií MU
2013

Aktualizováno: 30. 7. 2013

Základní informace

Základní charakteristika:

Předmět zahrnuje dvouhodinovou přednášku (zpravidla jednou za dva týdny, společně pro všechny posluchače) a dvouhodinový seminář (jednou za dva týdny, dělený na skupiny).

Cíle předmětu:

- uvedení do stylu, forem a pravidel vysokoškolského studia psychologie
- orientace v psychologických disciplínách
- uvedení do současného "stylu myšlení" v psychologii
- orientace v hlavních konceptech a směrech současné psychologie (včetně historických kořenů)
- osvojení si základní psychologické terminologie
- uvedení do otázek a praxe sebereflexe, nabídky cest k sebepoznání a porozumění lidem

Určeno pro:

studenty prezenční formy bakalářského studia psychologie

Kreditová zátěž:

6 ECTS

Forma ukončení:

zkouška

Garance:

Mgr. Tomáš Řiháček, Ph.D.

Katedra psychologie FSS MU

pracovna: 2.56, konzultační hodiny viz osobní stránku v IS

<https://is.muni.cz/auth/lide/?uco=21252> (autentizovaný přístup)

<http://is.muni.cz/lide/?uco=21252> (neautentizovaný přístup)

e-mail: rihacek (at) fss (dot) muni (dot) cz

tel.: (+420) 549 494 871

Vyučující:

Prof. PhDr. Petr Macek, CSc.

Prof. PhDr. Zbyněk Vybíral, Ph.D.

Mgr. Tomáš Řiháček, Ph.D.

Obsahové a časové rozvržení

Přednášky jsou společné pro celý ročník: Po 14.00-15.40 (liché týdny)

Semináře jsou děleny na 3 skupiny (A, B, C)

16.9.	sem. B, C	Řiháček	Jak společnost vnímá psychologii?
23.9.	1. přednáška	Řiháček	Uvedení do studia psychologie

23.9.	sem. A	Řiháček	<i>Jak společnost vnímá psychologii?</i>
30.9.	sem. B, C	Řiháček	<i>Co znamená „být normální“?</i>
7.10.	2. přednáška	Macek	Co je a co (čím) není současná psychologie
7.10.	sem. A	Řiháček	<i>Co znamená „být normální“?</i>
14.10.	sem. B, C	Řiháček	<i>Jak nasloucháme?</i>
21.10.	3. přednáška	Řiháček	Psychologie v praxi
21.10.	sem. A	Řiháček	<i>Jak nasloucháme?</i>
28.10.	<i>(státní svátek)</i>		
4.11.	4. přednáška	Řiháček	Uvedení do vědeckého zkoumání psychiky
4.11.	sem. A	Řiháček	<i>Jak reagujeme?</i>
11.11.	sem. B, C	Řiháček	
18.11.	5. přednáška	Řiháček	Uvedení do historie psychologie
18.11.	sem. A	Řiháček	<i>Jaká je lidská přirozenost?</i>
25.11.	sem. B, C	Řiháček	
2.12.	6. přednáška	Vybíral	Uvedení do psychologického pomáhání lidem
2.12.	sem. A	Řiháček	<i>Jak rozumíme?</i>
9.12.	sem. B, C	Řiháček	

Požadavky na ukončení

Předmět je ukončen **zkouškou**, která má podobu písemného testu. Otázky budou vycházet z povinné literatury (viz seznam literatury), příp. z prezentací z jednotlivých přednášek (pouze v případě, že vyučující svou prezentaci vloží do IS). Podmínkou pro připuštění ke zkoušce je získání zápočtu, tj. splnění následujících podmínek.

Požadavky na zápočet:

- účast na seminářích (min. 5 setkání ze 6!!). Se souhlasem vyučujícího je možno si ve výjimečných případech nahradit seminář s jinou seminární skupinou. Větší počet absencí automaticky znamená nutnost opakovat předmět;
- jedna seminární práce – v termínu odevzdaná a vyučujícím přijatá (tj. uznaná jako vyhovující).

Téma práce:

Je možno vybrat si jedno z následujících témat.

(1) Psychologie v beletrii/v divadelní hře

Přečtěte si beletristické dílo (ev. scénář divadelní hry) dle vlastního výběru, najděte a pojmenujte psychologická témata, která se zde vyskytují, a pokuste se o jejich rozbor. Účelem není vyprávět o hrdinovi příběhu, ale podívat se na dané dílo "psychologickými očima". Nejde také o to najít co nejvíce psychologických témat či jevů. Zaměřte se jen na některé aspekty (třeba ty, které jsou pro vás osobně nejzajímavější) a věnujte se jim více do hloubky. Pracujte přitom s odbornou psychologickou literaturou (z oblasti obecné, sociální, vývojové psychologie, psychologie osobnosti, psychopatologie nebo jiné podle toho, čím se budete zabývat...) a řádně ji citujte. Neočekávají se detailní znalosti těchto disciplín, ale schopnost najít a použít relevantní informace.

U této seminární práce je dostačující práce s učebnicemi¹, výhodou je i využívání jiných odborných zdrojů.

Vaše práce jako celek by měla být systematická, ucelená, souvislá. Neměla by to tedy být jen snůška nesouvislých postřehů. Této souvislosti můžete dosáhnout např. tím, že se systematicky zaměříte jen na určité jevy (třeba vztahy mezi postavami, *nebo* vnitřní svět jedné postavy, *nebo* rozbor určité konkrétní situace z pohledu všech jejích aktérů, *nebo* porovnání motivace dvou postav apod.).

Jako předlohu si zvolte knihu nebo scénář (tedy opět knihu), nikoli film nebo shlédnutou divadelní hru. Pracujte s textem, můžete uvést i krátké ukázky (citace), které ilustrují vaše postřehy a závěry (citované pasáže ale musejí být používány účelně, nesmějí vyplňovat příliš velkou část práce na úkor vašeho vlastního vkladu – v takovém vám práce bude vrácena k doplnění/přepřacování).

(2) Jak „vidím“ sebe a jak mě „vidí“ druzí

Smyslem tohoto tématu je zaměřit se na sebereflexi – tj. cílené a systematické zkoumání sebe sama s cílem lépe se vyznat v sobě a porozumět možným souvislostem mezi tím, co si myslím o sobě, a tím, co si o mně myslí druzí. Je důležité, abyste se v práci systematicky opírali o více zdrojů (tj. vaše vlastní prožitky a úvahy, rozhovory s lidmi, kteří vás znají, ev. i s těmi, kteří vás příliš neznají, jejich obvyklé spontánní reakce na vaše chování, apod.) a aby tyto zdroje byly v práci navzájem explicitně konfrontovány – práce vycházející jen z toho, jak autor vnímá sám sebe, nebo nepropojující jednotlivé perspektivy budou vráceny k přepřacování.

Cílem této práce není zařadit se do některé z typologií, např. podle temperamenty. To obvykle vede k přílišnému zjednodušení a frustraci z toho, že to stejně není možné (nikdo není např. „čistý flegmatik“). Neomezujte se tedy na takové zjednodušující škatulkování, ale snažte se věrně zachytit, jak sami sebe vnímáte (a samozřejmě také jak vás vnímají druzí). Nepište také o tom, že je těžké psát o sobě a provádět sebereflexi, že nelze být objektivní, a nezdržujte se ani jinými podobně obecnými prohlášeními – předpokládejte, že čtenář práce si je toho vědom, a jděte rovnou k věci.

Zpracování této práce vyžaduje jistou dávku odvahy a odhodlání, vložené úsilí se vám ale vrátí v podobě posílené schopnosti uvažovat o sobě v různých souvislostech a pohlížet na sebe z různých úhlů. Zpracujete-li tuto práci opravdu poctivě (tzn. upřímně k sobě samým a s ochotou objevit něco nového), budete obohaceni samotným procesem její tvorby. Práce nebude přístupná Vaším spolužákům, bude ji číst pouze její hodnotitel (to platí pro obě témata).

Při zpracování práce máte také za úkol ukázat, že dovedete pracovat s psychologickou terminologií a literaturou. Očekává se tedy, že i u těchto sebereflexivních témat budete používat odbornou literaturu (jako zdroj pojmů, příp. jako vodítko při přemýšlení).

Poznámka: o tohoto tématu nebudou v žádném případě hodnoceny Vaše osobní kvality ani chuť či nechuť něco na sobě měnit. Hodnotit se bude hloubka a propracovanost sebereflexe, systematickosti a schopnost propojit informace z různých zdrojů. Z práce má být patrné, že jste se nad otázkou skutečně zamýšleli – že jste tedy vykonali nějakou práci.

Obecná kritéria hodnocení:

Každá seminární práce se hodnotí 0-15 body, přičemž se berou v úvahu tato kritéria:

- práce s terminologií a literaturou (odpovídající používání psychologických pojmů, řádné citování)
- dodržení rozsahu a tématu
- vlastní osobní zpracování tématu - přítomnost vlastních úvah, názorů, vhlédů a interpretací (práce nezůstává na úrovni popisu nebo citací literatury); hloubka a propracovanost sebereflexe (v případě práce s tímto zaměřením)

¹ V tom je tento předmět spíše výjimkou – v dalších předmětech bude již pravděpodobně požadována i práce s další odbornou literaturou (monografie, vědecké články, práce s databázemi,...).

- systematicčnost, jednotící linie, strukturovaný text (vs. „střípkovitost“, nesouvislost, nesourodost)

Seminární práce představuje (mimo jiné) i literární útvar, který by měl nějak začít (formulování otázky či problému), rozvíjet se (přinášení informací, argumentování, zaujímání stanoviska, porovnávání apod.) a končit (vyústění či závěrečné zhodnocení). Pravopisné a gramatické chyby či stylistické prohřešky výrazně zhoršují celkový dojem z práce. Nespoléhejte na automatickou kontrolu Wordu, práci si po sobě minimálně jednou důkladně pročtěte.

Minimální bodové ohodnocení pro přijetí práce je 7 bodů (jinak bude vrácena k přepracování).

Rozsah písemné práce je nejméně 7 normostran (tj. 12 600 znaků včetně mezer), **maximálně 10 normostran** (tj. 18 000 znaků). Do rozsahu se započítává pouze „čistý text“ (tedy bez titulní strany a bez seznamu literatury). Nedodržení tohoto rozsahu může být důvodem k vrácení práce k přepracování.

Způsob odevzdání: v elektronické podobě do odevzdávnice v IS. Zpětnou vazbu obdržíte prostřednictvím poznámkového bloku předmětu PSY101 v IS.

Písemnou práci vypracujte samostatně s použitím relevantní literatury. Doporučení: dbejte na dodržování citačních pravidel v případě, že citujete jiné autory. Práce jiných autorů vydávané za vlastní jsou považovány za plagiát. Takový počín je automaticky považován za nesplnění zadaného úkolu, nesplnění požadavků předmětu a porušení studijních povinností s následkem disciplinárního řízení.

Doporučujeme nezpracovávat seminární práci na poslední chvíli – je velmi pravděpodobné, že se to projeví na její kvalitě a potažmo i na jejím hodnocení.

Doporučený termín pro odevzdání: 10. 11. 2013

Nejzazší termín pro odevzdání: 17. 11. 2013

Věnujte tomuto termínu náležitou pozornost. Pozdější odevzdání práce nebude umožněno!!

Bude-li vám práce vrácena k přepracování, budete mít možnost odevzdat ji znovu v opravené podobě. To je nutno udělat nejpozději 7 dní před zkouškovým termínem, na který chcete přijít: opravenou práci v takovém případě odevzdejte do odevzdávnice v IS a zároveň o tom mailem informujte svého hodnotitele – nespolehejte na to, že práci bude sám hledat!!

Hodnocení

Celkem lze získat 30 bodů.

	Maximum bodů	Nutné minimum
Písemný test	15	7
Seminární práce 1	15	7

Počet bodů	známka
30-28	A
27-25	B
24-22	C
21-19	D

18-15	E
14 a méně	F

Tematické okruhy přednášek

1. Uvedení do studia psychologie (T. Řiháček)

- Organizace předmětu, požadavky, podmínky absolvování; orientace ve studijních materiálech; zadání seminární práce
- Struktura studia
- Uvedení do základních psychologických disciplín

2. Co je a co (čím) není současná psychologie (P. Macek)

- Očekávání od psychologie
- Vymezení psychologie a možnosti psychologického poznávání

3. Psychologie v praxi (T. Řiháček)

- činnosti psychologa, specifika psychologické profese, možnosti uplatnění, institucionalizace psychologie

4. Uvedení do vědeckého zkoumání psychiky (T. Řiháček)

- Uvedení do metodologie psychologického výzkumu
- Kvantitativní a kvalitativní metodologie
- Principy vědeckého poznání, vztah vědy a praxe

5. Uvedení do historie psychologie (T. Řiháček)

- Zrození ps. jako samostatné disciplíny
- Behaviorismus a následovníci
- Tvarová (gestalt) psychologie
- Psychoanalýza, analytická a individuální psychologie
- Kognitivní přístup
- Humanistická orientace, fenomenologický přístup
- "Konstruktivistická" kritika psychologie

6. Uvedení do psychologického pomáhání lidem (Z. Vybíral)

- Základy psychoterapie
- Rozdíl psychoterapie od jiných disciplín a přístupů (od poradenství, sociální práce, medicíny, psychologie)
- Vybrané základní poznatky o psychoterapii: Co víme o tom, jak a proč funguje?
- Vodítka pro pomáhání. Úskalí pomáhání

Seznam literatury

* POVINNÁ *

Ferjenčík, J. (2000). Úvod do metodologie psychologického výzkumu. Praha: Portál.

13-21 Metody vědy: Cíle a charakteristiky

22-24 Věda a vědecká teorie

25-33 Dynamika a testování teorií

Hunt, M. (2000). Dějiny psychologie. Praha: Portál.

97-615 část druhá a třetí

Nakonečný, M. (1995). Lexikon psychologie. Praha: Vodnář.

65-74 Metodologie a metody psychologie
223-226 Psychologie – předmět
227-231 Psychologie – systém
267-277 Směry v psychologii

Syřišťová, E. (1972). **Normalita z psychologického a psychopatologického hlediska.** In E. Syřišťová et al., Normalita osobnosti (s. 55-105). Praha: Avicenum.

*** DOPORUČENÁ ***

Hartl, P., Hartlová, H. (2000). **Psychologický slovník.** Praha: Portál.

(Vhodné pro základní orientaci v pojmech při studiu učebnic a odborných knih. Nevhodné jako literární zdroj pro psaní seminárních a diplomových prací.)

Pravidla citací (podle standardů APA)

(studijní text dostupný na <http://psych.fss.muni.cz/phprs/download.php?sekce=1>)